

Asia: VN/24308/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hiilivapaa Suomi kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto esityksestä uusien rakennusten hiilijalanjälkien raja-arvoiksi.

Rakennettu ympäristö aiheuttaa noin kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Kansallisten tavoitteiden mukaan rakentamisen päästöjen tulisi puolittua vuoteen 2030 mennessä. Energiatehokkuuden ja energiamurroksen tuomat parannukset eivät riitä – erityisesti rakennusmateriaalien aiheuttamat päästöt ovat yhä huomattavat. Esityksessä ehdotetut raja-arvot ovat liian lieviä ohjataksaan markkinaa kohti vähähiilisyyttä.

Hiilivapaa Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että uusille rakennuksille asetetaan hiilijalanjäljen raja-arvo ja sitä kautta ohjataan rakennuksen koko elinkaaren hiilijalanjälkeä. Raja-arvot ovat tehokas ja teknologianeutraali tapa vähentää rakentamisen päästöjä. On huomionarvoista, että raja-arvosääntely jouduttaa vähäpäästöisten rakennusmateriaalien tuotantoa ja lisää uusiutuvan energian tuotantoa, mikä johtaa rakennusmateriaalien ja energiantuotantoratkaisujen kehittymiseen alalla. Lisäksi kun tuotesidonnaisten päästöjen suhteellinen osuus rakennuksen elinkaaren päästöistä on kasvussa, on tarkoituksenmukaista tarttua rakennusten vähähiilisyyden edistämiseen, jotta Suomi saavuttaa ilmastotavoitteensa.

Hiilivapaa Suomi pitää tärkeänä, että raja-arvoja kiristetään merkittävästi. Luvussa 4 todetaan, että mitä alhaisemmaksi raja-arvo asetetaan, sitä kannustettavampaa on käyttää uudelleenkäytettäviä osia ja kierrätettäviä materiaaleja. Perustelumuistiossa myönnetään, ettei esitetyt raja-arvot juurikaan edistä kiertotaloutta eikä synnytä uutta vähähiilistä liiketoimintaa. Hallitusohjelmassa korostetaan kiertotalouden edelläkävijyyden luovan maassamme uutta työtä ja liiketoimintaa. Esitys raja-arvoista ei nykyisellään kuitenkaan tue edellä mainittua. Jotta materiaalien tuotannon vihreä

siirtymä on mahdollinen, tarvitaan markkinoiden uudelleensuuntaamista ja kireämmät raja-arvot toimisivat kannustimena vähäpäästöisten rakennusmateriaalien ja -tuotteiden kehittämiseen, vähäpäästöisten materiaalien hankinnalle ja yleisesti alan kehittymiseen kohti vähähiilisyyttä.

Raja-arvojen asettamista maltilliselle tasolle perustellaan sillä, että siirtymä olisi mahdollisimman sujuva. Hiilivapaa Suomi haluaa kysyä, onko meillä varaa hidastella? Esityksen perusteluissakin (luku 1) todetaan, että alan valmiudet raja-arvosääntelyyn siirtymiseksi ovat lähtökohtaisesti hyvät. Finnish Green Building Councilin keväällä 2025 toteuttaman Kestävyysbarometrin vastaajista raja-arvojen kiristämistä ehdotettua enemmän vuonna 2028 pitää hyödyllisenä tai erittäin hyödyllisenä 74 %. Kysely toteutettiin maaliskuussa 2025 ja siihen vastasi 94 toimijaa koko kiinteistö- ja rakennusalan arvoketjusta. Tanskassa raja-arvoja on kiristetty nimenomaan teollisuuden toiveesta.

Vuonna 2026 alkaen käyttöön otettavat raja-arvot edustavat kevyttä askelta, eli pääosa rakennuksista alittaisi raja-arvot ilman vähähiilisyystoimia. Asetuksella ei olisi ohjausvoimaa. Hiilivapaa Suomi huomauttaa, että ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta liian löysäksi asetettujen raja-arvojen merkitys on mitätön. Esityksessä todetaan (luku 3), että sähkö ja kaukolämpö vähähiilistyvät nopeasti, joten rakennuksen hiilijalanjälki muutoinkin pienenee vuosittain, vaikka itse rakennuksiin ei tehtäisikään vähähiilisyysnäkökulmaa tähtääviä toimia. Hiilivapaa Suomi muistuttaa, että edellä kuvatun kaltainen ajattelutapa on haitallista ja passivoivaa. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen ja Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen näkökulmasta hidastelu ja maltillisuus ei ole järkevä vaihtoehto.

Luvussa 4.2 todetaan, että uuden rakentamislain valmistelussa selvitettiin raja-arvosääntelyn yleisiä vaikutuksia (HE 139/2022 vp). Hallituksen esityksessä on todettu, että myönteisten ilmastovaikutusten suuruus riippuu keskeisesti valitusta hiilijalanjäljen raja-arvosta ja sen päivittämisen tahdista. Jotta Suomi saavuttaisi ilmastotavoitteensa, tulee kohti myönteisiä ilmastovaikutuksia pyrkiä asettamalla tarpeeksi kireät raja-arvot ja päivittämällä raja-arvoja johdonmukaisesti ja kunnianhimoisesti.

Suosituks:

Hiilivapaa Suomi suosittelee kunnianhimoisten raja-arvojen asettamista rakennusten elinkaaren hiilijalanjäljelle. Raja-arvon tulee olla alkuun 30-50 % pienempi, kuin kunkin rakennustyyppin vallitseva keskimääräinen hiilijalanjälki. Rakennusteollisuuden vähähiilisyystiekartan mukaisesti rakennetun ympäristön hiilijalanjäljen tulisi pudota noin 50 % vuoteen 2026 mennessä (vertailuvuosi 2021). Jotta tämä päästövähennys saavutetaan, on hiilijalanjäljen raja-arvoksi asetettava aluksi 50 % nykyisen rakennuskannan keskiarvosta ja sitä on progressiivisesti kiristettävä, jotta saavutetaan 2035 ja 2050 päästövähennystavoitteet (84 % ja 96 %).

Seppinen Marjaana
Hiilivapaa Suomi ry.